

### Fragmente dintr-un text comun

**Constantin Călin, *Iarăși Bacovia!... Glose și jurnal*, Bacău, Babel, 2022, 333 p.**

Asemenea lui George Bacovia, Constantin Călin se află în fața unui *sfârșit continuu*. După ce a pus punct final „dosariadei” deschise poetului cu decenii în urmă, el a crezut că poate să stea liniștit și, eventual, să scrie un vers... Însă abia atunci au început adevăratele frământări și remușcări legate de neajunsul că nu a fost scris tot ceea ce ar fi trebuit. În consecință, exegetul s-a apucat să facă felurite însemnări, digresiuni și perifraze ce nu au putut intra în urzeala anterioarelor narațiuni critice. S-au adunat astfel zeci și sute de fișe al căror număr continuă să crească. Deocamdată, acestea au fost cuprinse în volumul din urmă cu un deceniu *În jurul lui Bacovia* și sunt înlănțuite într-un al doilea, intitulat, în deplină cunoștință de cauză, *Iarăși Bacovia!... Glose și jurnal* (Bacău, Editura Babel, 2022). Pe parcursul citirii volumului, observăm că așa cum e sacul e și petecul: „În această privință urmez exemplul meseriașilor de odinioară: niciunul nu arunca materialele rămase după terminarea unei lucrări: fie lemn, fie cărămidă, fie var, fie pânză. Gândeau că mai pot fi de folos la o nevoie oarecare. De când mi-am însușit-o, vorba «Croitorul bun nu leapădă niciun petec» constituie pentru mine o deviză” (p. 104).

Criticul evită să scrie cuvintele „obsesie” sau „monomanie” în ceea ce îl privește, deși simptomele pe care le acuză dovedesc faptul că diagnosticele sunt pe aproape: „Am ajuns să întrevăd, în aproape tot ce citesc, posibile analogii cu Bacovia și poezia sa: aspecte comune și, deopotrivă, contraste. Un magnetism al minții atrage și reține, spontan, orice se potrivește cu preocuparea mea. M-am surprins apoi că, de la o vreme, interpretez textele sale după datele din sufletul meu; citatele mi-au devenit consubstanțiale. Căutând spre interiorul lui Bacovia, privesc, din ce în ce mai des, în mine. M-am pus *in situ*, în speranța că voi înțelege și ceea ce mi-a rămas, până acum, incomplet cunoscut” (p. 5).

Plin de modestie, universitarul băcăuan nu se consideră a fi un specialist: „Imaginea de ins dedicat exclusiv unui scriitor nu mă mulțumește, în primul rând fiindcă nu-i reală. E drept, am tocit sau am rupt cotoarele unor ediții Bacovia, citindu-le, dar n-am staționat continuu lângă opera sa. Am migrat aproape zilnic. Regimul meu de lucru e varietatea; fără ea nu iese nici o «scânteie». Îmi place mai degrabă să fac figură de diletant decât de specialist” (p. 51). În scopul de a continua reflecțiile despre Bacovia și opera sa, „diletantul specialist” a simțit nevoia să se distanțeze permanent de falsa și măgulitoare impresie că a spus totul în vreun volum anterior. De aceea, privește și acceptă cu reticență calificativul de „exhaustiv”.

La drept vorbind, Constantin Călin dă câteodată impresia că viața și opera lui Bacovia sunt de fapt pretexte pentru a scrie despre mediul și despre epoca traversate de poet. Motivația lui este clară și pertinentă în privința necesității de a remedia lacune biografice, metoda sainte-beuviană oferind posibilitatea de a-l înfățișa pe Bacovia ca pe un om atipic (ba chiar suspect, după autocaracterizarea poetului) al tuturor epocilor pe care le-a străbătut: „Eu n-am ajuns la Bacovia, plonjând, ca un parașutist, la «punctul fix». Apoi, chiar și după aceea, am căutat în jur, având nevoie de «orizont»” (p. 66). Discursul adoptat în acest volum nu este propriu-zis critic (nu găsim un specific aparat bibliografic, nu este parafrizat ceea ce este deja cunoscut), ci mai curând cultural, istoric, psihologic și etc.

Ceea ce nu înseamnă că exegetul nu este atent la ce scriu alți critici. Ba câteodată trebuie să fie foarte atent, pentru că sensul unor fraze scrise de confrăți îi scapă, ca și nouă, de altfel. Merită a fi citate următoarele fraze, scrise de cineva care se pricepea la naturalism, din moment ce face referire la ereditatea intoxicată: „Sună străine de universul bacovian stazele eredității intoxicate de citadinism. Idem inflexiunile vidului solemn, de o excesivă severitate. Stilul confesiunii găsește acomodări cu inofensivul blând, aproape ingenuu doloric. Îl citesc uimit de rănilor de care suferă pe un trup nevindecabil, hipnotic scos din românitate de gustul pasionalității comprimate, al incisivității cantonate în difuză, placidă identitate de reacție” (pp. 27-28). Oratorul cade, recade și nu mai tace din gură... Dacă l-ar auzi, cel în cauză l-ar privi cel mult ironic, deoarece poezia sa nu poate fi descifrată și explicată decât în cheie bacoviană. Asemenea fraze îl pun, pe bună dreptate, pe gânduri pe Constantin Călin, după ce a depus eforturi de a izola grupuri de cuvinte, ca să le prindă sensul. Or, se știe că pentru Bacovia tăcerea poetică sfidează verbozitatea și este mai... elocventă decât poezie în sine.

Față de un studiu, care trebuie să fie subordonat unei construcții critice coerente, „diarismul” pe o temă dată îi oferă lui Constantin Călin puțința de a zăbovi cât dorește asupra unui anumit aspect, deoarece nu se vede silit să ajungă la verdictul fără puțința recursului sau la trasul unor concluzii definitive. Citind, de exemplu, un paragraf dintr-un poem în proză, criticul se îndoiește de cele scrise de poet în privința ordinii în care cântă privighetoarea și ciocârlia. Cercetând acest aspect legat de lumea păsărilor, el își dă seama că Bacovia nu greșise și se bucură, deoarece acesta este un semn de credibilitate și de autenticitate a celor scrise. În paginile sale de jurnal „bacovian”, Constantin Călin se poate chiar contrazice, revizui și corecta oricât dorește, discursul câștigând astfel în probitate critică. Această metoda este elocvent expusă: „[...] cuprind «multe și mărunte», un mozaic de impresii, observații și explicații. Și asta pentru că am «mania» de a lua spre studiu lucrurile de jos, de la talpă și de-a întârzia la «periferie». Dacă aș porni de la centru, aș scurta calea și aș surpa marginile. Merg zigzagat; și dacă nu apar de la sine, îmi inventez pretexte pentru ocoluri și popasuri. În permanență, înainte și mă întorc” (p. 5). În felul acesta, citim și noi fragmente *dintr-un text comun*, fără a fi obligați să întreprindem o lectură lineară. Nici că se putea pentru Bacovia un exeget mai potrivit!

Și prin apariția cărții *Iarăși Bacovia!... Glose și jurnal*, autorul ei dovedește că este un exeget lipsit de sentimentul urgenței și că are o deosebită aplicare pe text, dar mai ales pe context. Totul este întors fără grabă pe un sens și pe altul, pe față și pe dos. Argumentele istorice, psihologice, filologice, de critică internă (fără presiunea surselor bibliografice existente) și de bun-simț se încrucișează peste paginile volumului. Privirea este aruncată de la firul ierbii, cum spune Constantin Călin însuși, dar și din avion, de unde își alege cu grijă un punct fix pentru parașutaj.

Vasile Spiridon<sup>5</sup>

<sup>5</sup> Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.